

מיסים און-ליין - עליון, ע"א 9283/04, אילון צברי נ' פקיד שומה ת"א - היחידה הארצית לשומה, עמ' 1.
הנושא: חיוב במס - פעולות בלתי חוקיות בשוק ההון

בבית המשפט העליון בשבתו כבית משפט לערעורים אזרחיים
מס' תיק: ע"א 9283/04
בפני: כב' השופטים: א. ריבלין - המשנה לנשיאה, א. רובינשטיין וד. ברלינר
המערער: אילון צברי
המשיב: פקיד שומה ת"א - היחידה הארצית לשומה
ניתן ביום: 09.11.2006

[התמצית תשולב בקרוב]

בבית המשפט העליון בשבתו כבית משפט לערעורים אזרחיים
ע"א 9283/04

בפני: כב' השופט א. ריבלין - המשנה לנשיאה
כב' השופט א. רובינשטיין
כב' השופטת ד. ברלינר

המערער: אילון צברי
ע"י ב"כ עו"ד א. רוטמן

נגד

המשיב: פקיד שומה ת"א - היחידה הארצית לשומה
ע"י ב"כ עו"ד ע. קמיל

ערעור על פסק דינו של בית המשפט המחוזי בתל-אביב מיום 25.7.04 בתיק עמ"ה 1020/01 שניתן על
ידי כבוד השופט א. מגן

פסק דין

השופטת ד. ברלינר:

1. נגד המערער ואחרים הוגש כתב אישום (ת"פ 290/95 של בית המשפט המחוזי בתל-אביב), שבו
יוחסו לו עבירות מרמה, עבירות על חוק ניירות ערך, שוחד והפרת אמונים בתאגיד. כל האישומים
התייחסו לפעילותו של המערער ב"גמולות השקעות קופות גמל בע"מ".

על פי הנטען בכתב האישום הפיק המערער כתוצאה מפעולות בלתי חוקיות בשוק ההון כ-5 מיליון ש"ח.

2. המערער נדרש ביום 1.3.95 להגיש לפקיד השומה דו"חות על הכנסותיו בשנות המס נושא כתב
האישום, ואכן הגיש אותם ביום 15.5.95. כיוון שהמערער לא כלל את הכנסותיו הנזכרות בכתב
האישום, הוצאה לו שומה לפי מיטב שפיטה בהתבסס על האמור בכתב האישום. בהמשך הגיעו הצדדים
להסכמה כי בירור ערעור שהגיש המערער על השומות ידחה עד למתן פסק הדין בת"פ 290/95 הנ"ל.

3. בסופו של יום, הורשע המערער בתיק הפלילי ודינו נגזר, כאשר גזר הדין כלל גם רכיב של קנס.
על פסק הדין הוגשו ערעורים על-ידי שני הצדדים. בבית המשפט העליון צומצמו הערעורים לשאלת
הענישה. בית המשפט העליון החליט להמיר את הקנס שהוטל, בחילוט כספים שהופקדו לטובת המערער
אצל עורך-דין פ. רובין.

4. לאחר פסק הדין בבית המשפט העליון, התחדש הדיון בסוגיית השומה. בית המשפט המחוזי שבפניו התנהל נושא השומה (כב' השופט מ' אלטוביה) הורה למערער "להגיש בקשה תוך 21 יום בקשר עם בקשתו לנהל את התיק (בנושא השומה ד.ב.) על אף קיומו של פסק דין חלוט במישור הפלילי; וכן בקשה לתקן את ההודעה המפרשת את נימוקי הערעור".

המערער לא הגיש בקשה לניהול הדיון בנושא השומה, אולם הגיש בקשה לתיקון נימוקי הערעור. שני הצדדים הגישו טיעונים בכתב בקשר לבקשה.

פסק הדין (מיום 25.7.04) שניתן בעקבות הטיעונים - הוא נושא הערעור הנוכחי. פסק הדין הוא קצר ותמציתי ואלו קביעותיו:

(1) הממצאים בפסק הדין בת"פ 290/95 מהווים ראיה חלוטה בתיק השומה מכוח סעיף 42(א) לפקודת הראייה.

(2) אין ממש בטענה "הכלכלית" (כפי שהוגדרה על-ידי בית משפט קמא) לפיה לא נהנה המערער מכספי החילוט שעל כן אין מקום לכלול אותם לצורך השומה.

(3) טענות המערער מתייחסות לכל שנות המס כמקשה אחת, ואין טענה ראייתית המחייבת דיון נפרד. לפיכך הערעור נדחה.

5. על קביעות אלה מלין המערער בהודעת הערעור. לטענתו חילוט הסכום משמעותו כי הכסף לא הגיע לידי המערער. לפיכך אין להטיל עליו חבות במס. לחלופין "יש לראות בפעולת החילוט הפסד המאפס את הכנסותיו".

בנוסף: הסכום בשומה אינו תואם את מה שנפסק בהליך הפלילי, גם שנות המס אינן חופפות במדויק, שעל כן גם מטעם זה - אין לאמץ את ממצאי התיק הפלילי לצורך השומה.

לא מצאנו ממש בערעור זה, ודינו להידחות.

6. ככלל, גם הכנסה שמקורה בפעילות בלתי חוקית חייבת במס. הלכה זו קיימת מימים ימימה (ראה למשל: ע"א 557/79 פקיד השומה תל-אביב נ' צבי לידור פ"ד לו(3) 505, 514). למעשה גם המערער איננו חולק על כך. טענתו איננה מתבססת על כך שמדובר בהכנסה בלתי חוקית אלא על כך שהסכום שחולט לא הגיע כלל לידיו ומשום כך אין לראות בו הכנסה. אין לטענה זו על מה שתסמוך, וממילא - לא ניתן לקבלה. הסכום שחולט במקרה זה היה תחליף לקנס. נחסכה מאיתנו ההתלבטות בסוגיה זו שכן בית המשפט העליון, שעה שהחליט לבטל את הקנס ולהחליפו בחילוט, אמר את דברו באורח ברור ומפורש, כדלקמן:

"החלטנו להמיר את הקנס בחילוט לנוכח הצהרת הסניגור כי במצבו הנוכחי ידו של המערער אינה משגת לשלם את הקנס שהושת עליו" (ע"פ 4735/03 צברי נ' מדינת ישראל פ"ד נח(1) 681, 692).

כיוון שמדובר בקנס - אין ללמוד מהטלתו כי מדובר בכסף שלא הגיע מעולם לידי המערער, (כפי שניסה לטעון). קנס הוא אמצעי עונשי שנועד לפגוע בכיסו של העבריין, משנקבע שזה האחרון עבר את העבירות המיוחסות לו. ההנחה הגלומה בהטלתו (כאשר הוא מוטל בגין עבירות כלכליות) כי העבריין שלשל לכיסו כספים שהגיעו בעבירה. לפיכך עצם הטלתו מהווה אנטי-תיזה לטענתו של המערער דכאן, כי מדובר בכסף שלא הגיע לידו. השאלה המשנית - האם ניתן לנכות קנסות מהכנסה החייבת במס נבחנה אף היא בפסיקה ונקבע חד משמעית כי לא ניתן לעשות זאת. בלשונו של השופט זילברג בע"א 507/59 אוצר לאשראי נ' פקיד השומה, פ"ד טו(3) 2213, 2224: "הלכה פסוקה היא ואין חולק עליה עוד כי הוצאה שהוצאה כעונש על מעשה עבירה אין לנכותה ממש הכנסה".

7. מעבר לנדרש בסוגיה זו, אני רואה לציין כי אפילו מדובר היה בחילוט ולא בקנס (על-פי ייעודו האחרון של סכום הכסף שמדובר בו), לא היה בכך כדי לשנות את התמונה. מטרתו "הקלאסית" של חילוט, הינה להוציא את בילעו של העבריין מפיו. במילים אחרות מדובר בסכום כסף שהגיע לעבריין, עקב ובאמצעות העבירה שביצע. משמע, הסכום היה בידיו ומשכך - הוא חייב במס, והגלגל הוא אותו גלגל. האמור לעיל, מהווה תשובה גם לטענתו החילופית של המערער כי החילוט מאפס את הכנסותיו. החילוט איננו מאפס את ההכנסות. החילוט הוא אמצעי עונשי שבא לפגוע במערער בשל אותה הכנסה בלתי חוקית שהורתה ולידתה במעשה העבירה שביצע.

סכום השומה

8. השומה כוללת את הסכומים שבגינם הורשע המערער בתיק הפלילי. המדינה הסכימה כי בין היתר נכלל בשומה גם סכום שלא היה חלק מכתב האישום בסך 700,000 ש"ח וסכום זה יש לבטל. מעבר לסכום זה אין ממש בטיעוני המערער באשר לחוסר ההלימה שבין הסכום בכתב האישום לסכום השומה. סעיף 42א(א) (א) לפקודת הראיות [נוסח חדש] תשל"א-1971 קובע כי :

"הממצאים והמסקנות של פסק דין חלוט במשפט פלילי, המרשיע את הנאשם יהיו קבילים במשפט אזרחי כראיה לכאורה לאמור בהם אם המורשע או חליפו או מי שאחריותו נובעת מאחריות המורשע, ובכלל זה מי שחב בחובו הפסוק, הוא בעל דין במשפט האזרחי."

9. לענייננו, אין מחלוקת כי ע"פ 4735/03 הוא פסק דין חלוט וכיון שאימץ את ממצאיו של בית משפט קמא בת"פ 290/95 (שהרי הצדדים חזרו מהערעור על הכרעת הדין), ממצאי העובדה שנקבעו בו מהווים ראיה לאמור בהם, לצורך הערעור הנוכחי. ממצאי העובדה כוללים גם את הסכום שמדובר בו כ-5 מליון ש"ח. המשיבה הפנתה את תשומת הלב להלכה שנפסקה בע"א 350/74 מלט בע"מ נ' ממן פ"ד כט (1) 217, 218 ולפיה :

"... שלא בנקל תינתן לבעל דין כזה רשות להביא ראיה במשפט אזרחי, שאם לא יקפצו בתי המשפט ידם במתן הרשות יסכלו מטרת התחיקה, לרכז את חומר הראיות בבית המשפט הפלילי ולא להותיר מקום להתדיינות נוספת."

בענייננו, אין אפילו צורך לדון בכך שהרי המערער לא ביקש לנהל דיון בשאלת קבילותם של הממצאים שנקבעו בתיק הפלילי ולא ביקש להציג ראיות, בין כאלה שהוצגו בתיק הפלילי ובין אחרות. כפי שצוין לעיל, בית משפט קמא פתח בפני המערער את הדלת כאשר קבע בזמנו כי הוא יכול להגיש בקשה בתוך 21 יום אם ברצונו לנהל את הדיון בנושא השומה, חרף קיומו של פסק הדין הפלילי החלוט. המערער לא ביקש לעשות שימוש באפשרות זו ומשום כך הקביעה כי ממצאי פסק הדין, כמוהם כממצאי עובדה מחייבים לענין השומה - היא בבחינת על אחת כמה וכמה.

10. ובבחינת למעלה מן הנדרש: טענותיו הקונקרטיות של המערער בהקשר זה הינם כי השומה שנקבעה לגביו אינה זהה לשומה שנקבעה לשותפיו לכתב האישום וכן כי היו אישומים שזוכה מהם (למשל האישום הרביעי) והשומה שנקבעה לא התחשבה בזיכוי החלקי. גם בטענות אלה אין ממש. באשר לשותפים: השותפים לא ניהלו הליך פלילי וממילא לא נקבעו לגביהם ממצאי עובדה שעל כן לא ניתן לגזור גזירה שווה ממה שנקבע לגביהם. הסכום הכולל שמדובר בו (כ-5 מיליון ש"ח) נקבע במפורש בהכרעת הדין ובגזר הדין לאחר הזיכוי החלקי, ולפיכך זהו הסכום הקובע. יש ממש גם בטענת המשיבה לפיה, גם אי הרשעה באישום זה או אחר, אינה מצביעה בהכרח על כך שההכנסה נושא אותו אישום, לא הופקה. הזיכוי יכול ויהיה (כפי שבפועל היה במקרה הנוכחי) בשל אי הוכחת רכיב נפשי שאיננו רלוונטי לענין גובה הסכום שמדובר בו.

באשר לשנות המס, גם בנושא זה נקבעו ממצאים מפורשים וראה לענין זה פסקה 5 בע"פ 4735/03 הנ"ל, שם ציין בית המשפט כי מדובר בעבירות שבוצעו בין השנים 1989-1993.

התוצאה היא כי אנו דוחים את הערעור (למעט הורדת הסכום של 700,000 ש"ח כאמור לעיל).

ניתן היום, י"ח בחשוון התשס"ז (9.11.06).

( )

( ) שופט

( ) המשנה לנשיאה
שופטת